

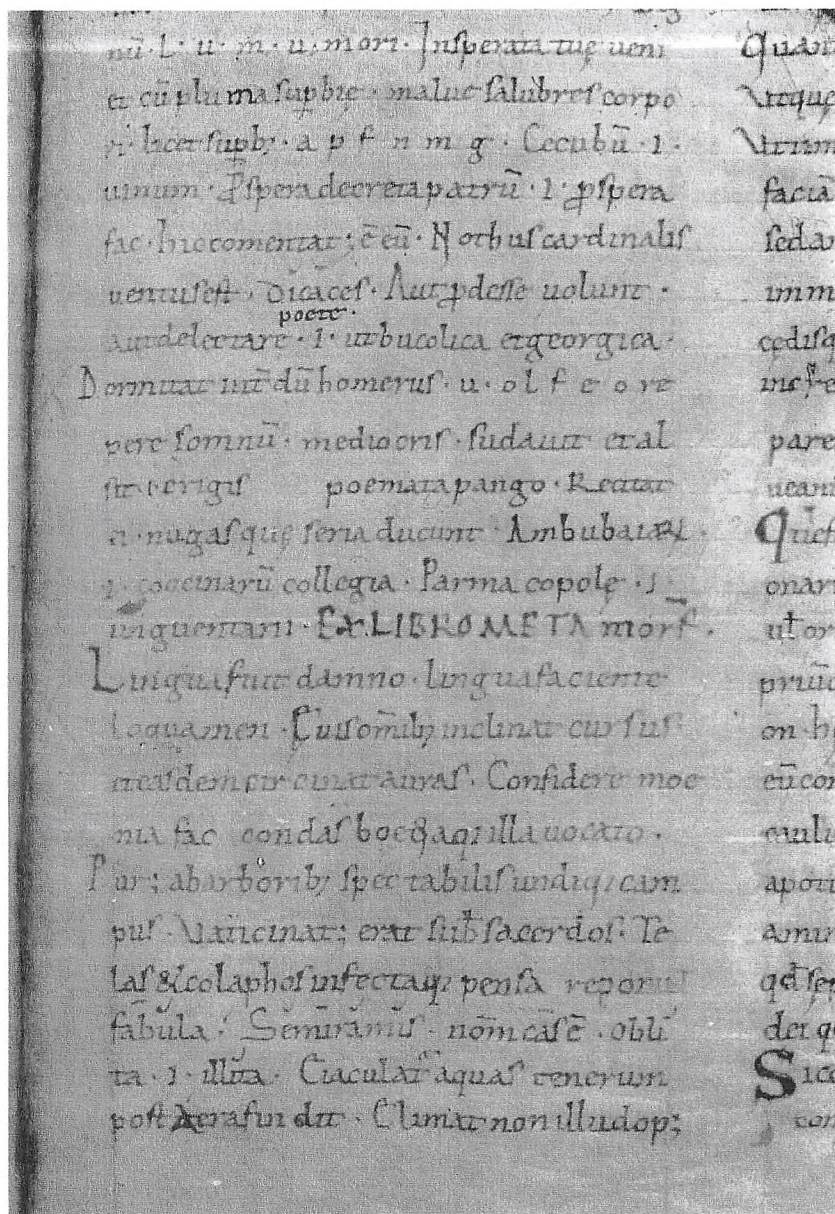
Francis Newton,

'EXPOSITIO' PER L'UMANESIMO, in: O. Pecere

Il uimale, il libro, la biblioteca,

(2003) p. 169-

179

Tav. 5 - Venezia, Biblioteca Marciana Lat. Z 497 (1811); manuale delle arti liberali composto da Lorenzo, f. 53r, col. 1, parte inferiore: sezione di estratti dalle *Metamorfosi* di Ovidio.

Scipio Martini 8.12⁸
227

Newton, Tibbitts in 2 Grammatical Florilegia of the 17. A.,

Trans Amer. Philological Association 93 (1962) 253-286

ESURREXI ET

alleluia posuisti super me manum
tuam alleluia mirabilis facta est scien
tia tua alleluia alleluia Dñe p̄bisti me &
dies quam fecit dominus
et letemur in ea

confitemini dō mino quo nam
bonas quoniam in seculum misericordia eius

Pascha nostrum immola
est & p̄chis f̄puler mur in a timis
sinceritas & ueritas

Terram inuenerunt & quierunt dum resurgeret in iudicio
Notus in
magnum nomen eius

Et factus est in pa
lo eius & habitatio eius in sy on
Ibi confitegre cornu ar̄ cum

Gloria laus & honor tibi sit rex apē redemptor cui
puerile decus prompsit osanna pium

Israhel estu rex dauidis & inclita proles: nomine qui in do
mini rex benedicte uenis & cuncta creata simul

Gloria in excelsis te laudat celitus omnis: Et mortalis homi

Plebs hebreæ tibi cum palmis obuia uenit: Cum prece u
to ymnis assumus ecce tibi. ti. pangimus ecce melos

Bu tibi passuro soluebant mamma laudis: Hos tibi regna

Bu placuerit tibi: placeat deuotio nostra: Rex pie rex ele
mens cui bona cuncta placent.

AD MISSAM

Agnus dei longē facias auxilium

meum: a me ad defensionem meam aspice

libera me de ore leonis & a cornibus uni

cornium humilitatem meam. **P**rospice deus

Gratia tuam manum dexteram meam inuolunt

te tu a deduxisti me & cum gloria

sisti me. **Q**uam bonus israhel deus

us rex tuus cor meum deus meus bene

mo tu sunt pe des bene effusi sunt gres

sus mei quia zelam in peccato

pa cem peccatorum ui dens.

dignū sacerdotē doceat tantū tractare mysteriū cū cordis puri-
tate. lacrimarū fonte. cū reuerentia. tremore. ita ut placide et
benigne suscipias sacrificiū de manib⁹ meis. ad salutē omniū tā
uiuorū quā defunctorū. Rogo te dñe p̄p̄sū sacrosctm & uiuificū my-
steriū corporis sanguinis tui. quo cotidie in ecclā tua pascim⁹
& potam⁹. abluam⁹. scisciam⁹. atq; unū sumē diuinitatis participes
efficiam⁹. Pa m̄ uirtutes tuas scis. q̄b⁹ replet⁹ bona cōscientia. ad alta-
re tuū acceda. ita ut hec celestia sacramta efficiant⁹ m̄ salus &
liberatio. Tu dixisti ore scō tuo & benedixisti. panis quē ego da-
bo tibi. mei ē p̄ mundi uitā. qui manducat me uiuit. p̄t me.
exipit manū suā. & ego in eo. Ego sū panis uiuus q̄ de celo de-
scendi. Si quis manducauerit ex hoc pane uiuet in eternū. Pa-
nis dulcissime sana palatū cordis mei. ut sentia suauitatē amo-
ris tui. Sana cū ab omī languore. ut nulla p̄t te sapiat dulce-
dinē. Panis candidissime habens omē delectamentū. omne sapo-
rem. q̄ nos sēp reficis. & ante inquit deficiis comedat te cor meū.
& dulcedine saporis tui. impleat⁹ in seculū animū me. Manducat
te angls pleno ore. manducat te & regin⁹ homo p̄ modū lo-
suo. ne deficere possit in uia. tibi mercedē dāt eo. Panis scē
panis uiue. panis pulcher. panis munde. qui descendisti de
celo. & das uitā mundo. uen in cor meū. & munda uolū homi-
ni iniquitātē carnis. & ip̄e. Inga manū tua. & cetera. sana
interi. & exteri. Isto titam⁹. & cetera. salus cor. & animae mee.
Repelle a me insidiantes m̄ hostes. recedant. & ab p̄sentia pe-
nitentiae mee. ut foris uicisq; munit⁹. p̄t & cetera. & cetera. ad reg-
nū tuū puernā. ubi n̄ mysteriū sic hoc tēpore agit. & facit
ad faciē te uidēbim⁹. cū tradideris regnū dō & patri. & erit
dō omnia in omib⁹. Te enī me de te satia b̄ suauitate misericordiae.

ita ut neque furia. neque sitis

A M.

De domo trinitati laus & gl'a sepe
resulant. **IN FESTIV OMNIV SCOR** hic celebris e egypti patribus. **Q**uibus

OMNES SANCTI SERAPHI
cherubim throni quoq;
ominationesq; principatus potesta
tes virtutes. **I** honores
archangeli angli vos decet laus &
redines novenos spirituum beatorum.
vos in di laudibus firmate caritas.
os fragiles homines firmate peib.
et spirituales prauitates uro iuuami
ne uincetes fortit. **I** uicee sacris.
vne & in cru uisum digni sollemp
os quos di gra uincere terrena.
et anglis socios fecit esse polo.
os patriarthe. phetie. apli. confessores
martyres. monachi. uirgines.
et uiduaru scara omniuq; placentiu
ppls supremo dno.
os adiutoriu. **N** vne 7 pennit.
oueat ptegat ut urm in die posci
mus gaudiox uestroru.

SA CERVO TE **DE SCO MARTI**
xpi martinum cuncta porbe
canat eccla pacis katholice. **I** dno.
Atq; illi nom omis hereticis fugiat palli.
Pannonia letet genitrix talis filii.
I talia exultet alitrix tanti iuuenis.
I et gallie trina diuisio sacro certat
linguo cui esse debeat psul.
Sed parit habere se patre omnes
gaudeant turoni soli ei corp fouent.
hic francoru atq; germanis plebs
omnis plaudet.

Quibus uidendum inuenit dnm in sua ueste.
cunctis sapientib. **E**l medicamini.

Qui impares se martini meritis sentunt. **E**q;
Nam febres sedat demonelq; fugat paralitica
membra glutinat. **I** prestans
Et mortuoru sua pte truu reddit corpora uitae.
Hic ritus sacrilegos destruit 7 ad xpi glam dat
ignibus idola. **I** eclesla lumme.
Hic nudis mysteria brachis eiciens patus est
Hic oculis ac manib in celu 7 totis uiribus
suspensus trina cuncta respuit.
Eius ori nunq xps absuit siue iusticia uel
quid ad uera uitae pnce.
Igit te cuncta poscimus o **MARTINE** ut qui
multa mira hic ostendisti.

Etiam de celo gratia xpi nobis supplicatu tuo
semp infundat. **DE SCO ANDREA APTO.**

DENTVA VIRTUTES SANCTVS
ANDREAS gaudet 7 letat eadem
comitatur. **I** pulorum.

Piscatio nati tui ipse primu factus piscatar po
rimidones idolatras diu fluctuagos reti
cepit fidei. **I** iugauit
I flegetur achaiam tuus ds uictor illius sub.
Et tropheu xpi tui hinc ibi bonu se ostentans
militem. **I** spolia tibi o rex attulit.
Miraculis uirtutibus doctrinis quereuq; quista
Atq; suo cruore triumpho inscripsit titulo
tui regum dne.

Istum crucis socium et regni credimus.
Et pi filii tui atq; fraternulum
Nos igitur peccatis nris grauari te ds poscm
Vt illius qui tua semp sectatus pcepta tibi placeat.

Ego do pparat. Depone uisus tuus sicut facies hanc opus.
 xue me dñe ueterē hominē cū suis actibus. & indue me nouū qui scdm
 dñm creatus ē in iusticia & scitate ueritatis. *Quando uisus tuus*
 argire p̄cibus nr̄is om̄ps d̄s ut sicut ceteri abluunt inquinamēta
 manū. sic a te mundent pollutiones m̄tis nr̄e. & crescant in nobis
 sc̄arū augmenta uirtutū. *Quoniam dominus dicitur* **D**ñe dilecti
 benedixisti. Inclina. redidi p̄p̄t. audate dñm om̄s.
 Ego dñe dñe conserere mei. sana d. Conuerrere dñe usq̄.
 Et dep̄cab. fiat m̄ia tua dñe sup̄ nos. auēad. Sacerdotes tui indu
 ant iusticia. Et sc̄i. Stet p̄r nr̄ aspice d̄s. Et r. Non intres in iudiciū cū
 seruo dño. Quia. Dñe exaudi orationē meā. Et clamor. *Quando sumus*
Ameos meos et p̄cibus meū sc̄i sp̄s gr̄a dñe p̄tege. renesq̄
 meos uisus om̄ib̄ expulsi p̄cinge. t̄ ad sacrificandū dō uiuenti & re
 gnanti in sc̄la sc̄lor. *Ad orationē* **P** ac me queso om̄ps d̄s ita iusticia in
 dui. ut in sc̄or tuor merear exultatione l̄tari. q̄muis emundatus
 ab om̄i sordē peccator. c̄fortū adipiscar t̄ placentiū sacerdotū. &
 quē reatus p̄p̄t c̄scientie grauat. m̄ia tua a uisus om̄ib̄ exuat. *P.*
Precinge dñe lumbos meos pat̄ clemētissime. & er̄tō cide uirtia *Ad ringulū.*
 cordis & corporis mei. *Ad solā.* **D**isrūpe dñe uincula peccator
 meor. ut iugo nr̄g seruitutis innexus. ualeā t̄ cū timore & reue
 rentia famulari. *P.* *Ad solā.* **C**onditor *toti creaturę*
 dignare me indignū famulū tuū induam iusticie & l̄ticie induē
 re. ut pura mente & casto corpore ante c̄spectū tuū assilire merear. *P.*

ET IUSTVM EST IQV

Et salutare. Nos tibi semp culq
 grā agere. dñe sct pat onps et nū dñ.
 p xpm dñm nrm. P que n auctate nra
 laudant angli. I dorant domine. onē
 tremunt potestates. Celi celorūq uirtu
 tes. ac beata seraphim. scti exultatio
 ne concelebrant. Cu quib et nra suo
 ces. ut admitt iubeas deprecam. suppli
 ca confessione di centis. Sct.

Pauli. Andree. Iacobi. Iohannis. Thomae.
Iacobi. Philippi. Bartholomei. Mathei.
Symonis & Iacobi. Lim. Cleli. Clemtis.
Xyxi. Cornelii. Cypriani. Laurentii.
Chrisogoni. Iohannis & Pauli. Cosme &
Damiani. Et omnium sanctorum tuorum. Quo-
rum meritis precibusque concedas. ut in
omnibus protectionis tue muniamur auxi-
lio. Per Christum dominum nostrum.

Hanc igitur oblationem servitutis nostre. sed &
cuncte familie tue. quesumus domine ut placi-
tus accipias. Diesque nostros in tua pace dispo-
nas. atque ab eterna damnatione nos eripi. &
in electorum tuorum iubeas gregem numerari.

Per Christum dominum nostrum.

Quam oblationem tu deus in omnibus que Benedi-
ctam. Ascriptam. Ratam. Rationabilem
acceptabilemque facere digneris. ut nobis Corpus &
Sanguis sancti dilectissimi filii tui
domini nostri Iesu Christi.

Qui pridie quam pateretur accepit panem in sanctis
ac venerabiles manus suas. Elevatis oculis

Gregorius p.m.

Alexander p.m. natione
romani ex parte alexandro
de regione caputauit
sionem domini in sanctis
atione sacerdotum
missa celebrant.

Munerib; nr̃is q̃s dñe precibusq; susceptis. & celestibus nos munda mysteriis. & clementer exaudi. ꝑ dñm
Et nos communio dñe purget acrimine. & celestis remedii faciat esse consortes. ꝑ

CORDA NR̃A Q̃S DñE UENTURE FESTIUITATIS splendor illustret. quo mundi huius tenebris carere. & pueni^{ualem} ad patriam claritatis eterne. ꝑ

Tribue q̃s dñe ut cum p̃sentib; immolemus sacrificiis & sumamus. quẽ uenture sollemnitatis pia munera p̃locuntur. ꝑ

Illumina q̃s dñe populũ tuum. & splendore gr̃e tue cor eius semp accende. ut saluatorem suum & incessanter agnoscat. & utraciter adprehendat. Dñm

IN DIE SCO.
S QUI HODIERNA

DIE UNIGENITUM TUVM GEN-
tibus stella ducere reuelasti. Con-
cede propicius. ut qui iam te ex fide

INCIPIUNT ORATIONES SOLLEMNES.

REMY S DILECTISSIMI
nobis peccata sc̃a dī. ut eam d̃s &
dñs noster pacificare & custodire

dignetur toto orbe terrarū. subiciens ei
principatus & potestates. detq; nobis quie
tam & tranquillā uitā de gentib; glorifica
re dñm patrē om̃ptem. **O** REMVS. Diacon.

Flectamus genua. Et sacerdos usq; ad Leuante. &

Om̃ps semp̃ d̃s qui gloriā tuā om̃ib; in xp̃o
gentib; reuclasti. custodi opera miseric̃ie tue.
ut eccl̃a toto orbe diffusa. stabili fide incon
fessione tui nominis pseueret. **L** curre. **P** eund.

O REMVS & p̃bertissimo papa nostro
ut d̃s & dñs noster qui ele
git eum in ordinē ep̃atus. saluum atq; inco
lomem custodiat eccl̃e sue sc̃e ad regendum
p̃ptm sc̃m dī. **O** REMVS. **F**lectam̃ genua.

Om̃ps semp̃ d̃s cui iudicio uniuersa fundant̃.
respice p̃pitiuſ ad p̃ces nr̃as. & electū nobis
antistitē tuā pietate conserua. ut xp̃iana
plebs que tali gubernat̃ auctore. sub tanto

ti. quos in aplice confessionis petra solidasti. ¶

Munus ppli tui q̄s dñe aplica int̄cessione. SEC.

sc̄ifica nosq; a peccatorū nr̄orū maculis emunda. ¶

De equum & salutare. Te dñe. PREFATIO.

suppliciter exorare. ut gregem tuum pastor

eternæ non deseras. sed p̄beatos aptos tuos conti

nua p̄tutione custodias. ut isdem rectoribus

gubernetur. quos operis tui uicarios eidem con

tulisti p̄esse pastores. Et ideo. AD CŌPL.

Quos celesti dñe alimento satiasti. aplicis int̄cessi

onibus ab om̄i aduersitate custodi. ¶

IN NAT̄ APLORV PETRI ET PAU

D S QUI HODIERNĀ

DIE M APOSTOLORV TVORV

Petri & Pauli martyrio consecrasti.

da eccl̄e tue corū momib' sequi p̄ceptū.

p̄ quos religionis sumpsit exordium. ¶ SEC.

Hostias dñe quas nomini tuo sacrandas offerimus

aplica p̄sequatur oratio. p̄quā nos expiari tribus

& defendi. ¶ dñm. PREFATIO.

De equum & salutare. Te dñe suppliciter

adriani martyris tui natalicia colimus. ac un-
ctis malis imminenti-^{bus} cū intercessionib; liberemur. **℟**

Munera q̄s dñe tibi dicata sc̄ifica. & **℟**
intercedente beato adriano martyre tuo p̄ca-
dem nos placatus intende. **℟**

Beati adriani martyris tui dñe intermissione
placatus. p̄ra q̄s. ut quę temporalit̄ gerimus.
p̄petua saluatione capiamus. **℟**

D ^{FODE DIE CORBINIANI}
S̄ q̄ vi nos deuota beati Corbiniani
confessoris tui atq; pontificis instantia
ad agnitionē tui nominis uocare dignatus
es. concede p̄pitius. ut cui sollemn̄ia colimus.
& iā patrocinia sentiamus. **℟**

Accepta sit in conspectu tuo dñe n̄re humili
tatis oblatio. & sc̄i confessoris & ep̄i Corbinia-
ni fiat supplicatione salutaris. p̄ cui sollemn̄i-
tate tue maiestati defertur. **℟**

Quos celestib; dñe satiasti donis. beati Corbi-
niani confessoris tui atq; pontificis defende
p̄sidius. ut noxiis om̄ib; expediti. post saluta-
ria tua toto corde curramus. **℟**

pp̄t nomen tuū. quō multe sunt auersiones
nostre. Tibi peccauimus expectatio isrl̄. sal
uator noster in tempore tribulationis. Tu
aut̄ in nobis es dñe. & nom̄ tuum sup̄ nos
inuocatum est. ne derelinquas nos dñe ds
noster.

SCDM MARCHM.

In illo temp̄. Dixit ih̄c disc̄ ff̄. Habete fi
dem dī. Amen dico uobis. quia quicumq; di
xerit monti huic. tollere. & mittere

in mare. & non hesitauerit in corde
suo. sed crediderit quia quodcūq; dixerit.
fiat. fiet ei. Propt̄ea dico uobis. Om̄a que
cumq; orantes petitis. credite quia accipi
etis. & uenient uobis. Et cum stabitis ad
orandum. dimitte siquid habetis aduer
sus aliquē. ut & pat̄ uester qui in celis est
dimittat uobis peccata ur̄a. Quod si uos
non dimiseritis. nec pat̄ uester qui in ce
lis est dimittet uobis peccata ur̄a.

2

Sacrificiis p̄sentib; q̄s dñe intende placatus. ut &
deuotioni nr̄e p̄ficient & saluti. P. SECR.

Supplices te rogam⁹ om̄ps d̄s. ut q̄s tuis reficis sacram̄

Pis. t̄ & iā placitis morib⁹ dignant̄ deseruire cēdas. P. FR. II.

PRESTA q̄s om̄ps d̄s. ut familia tua
que se affligendo carne ab alim̄tis abstinere.
sectando iusticiā. aculpa ieiunet. P. SECR.

Hec hostia dñe placationis & laudis. tua nos
pp̄tiatione dignos efficiat. P. AD CŌ.

Hec nos communio dñe purget acrimine. &
celestis remedii faciat esse consortes. P. PPTM.

Adesto supplicationib⁹ nr̄is om̄ps d̄s. & quib;
fiduciā sperande pietatis indulget consue-
tē misericordiē tribue benignus effectum. P.

PERFICE q̄s dñe benignus FR. III.
in nobis obseruantie sc̄e subsidium. ut que
te auctore facienda cognouimus. te operan-
te impleamus. P. dñm SECR.

Sc̄ificationē tuā nobis dñe his mysteriis pla-
catus operare. que nos & a terrenis purget
uitis. & ad celestia dona p̄ducat. P. AD CŌ RT.

Vt sacris dñe reddamur digni munerib; fac

IN DEDICATIONE ALTARIS.

D^{72 l}icit dominus sermones. ^{77 m}Gr̃a ^{77 m}Eccc quam bonum. ^{77 m}Alt̃a Vox exult̃.
^{77 m}ŏf Sicut in holocausto. ^{77 m}cō ^{77 m}Accēptabis sacrificiū. ^{77 m}LECTIO.

Vidi ciuitatē scām. ^{77 m}EVG. **I**n illo t̃. ^{77 m}DLx ih̃c d. s.
Non ē arbor bona. ^{77 m}ORATIO.

Qs̃ omps d̃s. ut hoc in loco qui nomini
tuo dedicatus ē. cunctis pctentib; aures tue
pietatis accōmodare digneris. ^{77 m}P. ^{77 m}SECRETA.

Presta q̃s̃ omps d̃s. ut munera que sacris
inferunt̃ altarib; deuotis mentib; ad reme
dium animarū p̃parent̃. ^{77 m}P. ^{77 m}AD COMPT.

Omps semp d̃s effunde sup hunc locū grām
tuā. & omib; hic inuocantib; te auxili tui
munus ostende. ^{77 m}P. ^{77 m}AD THESSALONICENSES

Frs̃ **N**olumus uos ignorare de dormien
tib; ut non contristemini sicut & ceteri q̃
spem n̄ habent. Si enī credim̄ qd̃ ih̃c mortuū
ē & resurrexit. ita & d̃s eos qui dormierunt.
p̃ ih̃m ad ducet cū eo. Hoc enī uob̄ sc̄im̄
in uerbo dñi quia nos quoniam q̃ residui sum̄
in aduentu dñi n̄ p̃ueniem̄ eos q̃ dormierunt
quo ipse dñs in uultu & in uoce archangeli.

Clare chorus dulci pangat uoce ne aevia. In honore summi
 regis q̄ gubernat omnia. Cui nos uniuersalis sociat eccl̃a. Scala
 uirens p̄ungens ad poli fastigia. Sub honore cui leca psalla
 mus melodia. P̄so entes hodierna fr̃s illi debita. O felix
 aula quā uicissi c̄frequentant agmina celica. Diuinis uerbis
 uerbis alternatim iungentia mellea cantica. Dom̃ hec de qua ue
 rusta sonuit hystoria. & moderna p̄testat xpm feri pagina.
 Qm̃ elegit ea thronu sine macula reges hec erit ei p̄etna sela.
 Turris sup̃ monte sita indissolubili bitumine fundata uallo
 anni munita. Atq; aurt̃a cotuna uiuis ac lapidib; uariis di
 stancta filo subtili polita. Aut mat̃ p̄lecta xpc̃ ad qua fat̃
 ra p̄phete fecundia. Sponsa mea speciosa sup̃ filias formosa
 sup̃ sole splendida. Cap̃ tuu ut carmelus. & ipsi coma tincta
 uti regis purpura. Oculi ut cotubarū. Gene tue puniceo.
 ceu maloru fragnina. Collu tuu. ut cotuna. turris & ebur
 uti sublingua tua fauus dulcis labia. Ergo nobis
 famulantib; o xpc̃ pietate solita. Clemens ad ce dig
 nare nostri salutare nos ubiq; uisita. Ipsaq; mediator sume
 tuu uoce pura. flagrant̃ ad gaudere paradysi gau